

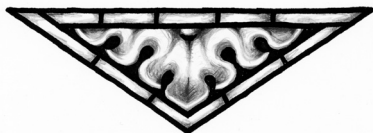
**BRATR
CADEFAEL**

ELLIS PETERS

Zázrak svatě
Winifredy

LEGENDÁRNÍ
HISTORICKÁ DETEKTIVKA

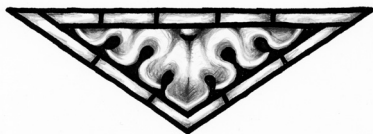
Zázrak svatě
Winifredy

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

Zázrak svatě Winifredy

PŘELOŽILA
ZUZANA ČEPLOVÁ

MYSTERY PRESS

2019

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1977
Translation © Zuzana Ceplová, 1995
Cover Illustration © Lubomír Kupčák, 2019
Cover Art © Lukáš Tuma, 2019
Czech Edition © Mystery Press, Praha 2019

ISBN 978-80-7588-107-6 (pdf)

**KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS**

BRATR CADFAEL

Zázrak svaté Winifredy

Připravujeme

Jeden mrtvý navíc
Mnišská kápě

I

Jednoho krásného jasného rána na začátku máje, kdy vlastně začal případ s gwytherinskými ostatky, byl bratr Cadfael vzhůru dávno před jitřní mší a už před rozedněním přepichoval sazeničky zelí, mysle přitom na zrození, růst a plodnost, vůbec ne na hroby, relikviáře a násilnou smrt, ať už svatých, hříšníků, nebo obyčejných chybujících lidí, jako byl on sám. Netrápilo ho nic než nutnost vrátit se dovnitř na mši a následující půlhodinku shromáždění kapituly, která se ještě může o deset minut protáhnout. Bylo mu líto času, který by raději věnoval tady venku zelenině, ale povinnosti se vyhnout nemohl. Vybral si konec konců život v klášteře dobrovolně, takže si nemohl stěžovat na ty části, které ho tolik netěšily. Vcelku byl spokojen, jako právě teď, když se narovnal a rozhlédl se kolem sebe.

Jestlipak mají v celém království lepší benediktinskou zahradu, říkal si, tak plnou bylin ať už na kořenění masa, nebo na léčení. Hlavní sady a pole opatství svatého Petra a Pavla

v Shrewsbury ležely na severní straně silnice, mimo zdi kláštera, ale zde v ohrazené zahradě, blízko opatských rybníků a potoka, který poháněl opatský mlýn, vládl nerušeně bratr Cadfael. Zvláště si zakládal na své bylinkové zahradě, kterou pěstoval už patnáct let a v níž šlechtil i exotické rostliny, dovezené z dobrodružných cest mládí, kdy se dostal až do Benátek, na Kypr a do Svaté země. Bratr Cadfael totiž přijal řeholní život teprve k stáru, jako když otlučená bitevní loď konečně zamíří do klidného přístavu. Dobře věděl, že za prvních let si na něj novicové a laičtí služebníci ukazovali a s úctou si šeptali: „Vidíš toho bratra, co pracuje tamhle v zahradě? Toho pořízka, co se kolíbá jako námořník? To bys neřek, že byl v mládí u křížáků? Byl s Godfreyem z Bouillonu v Antiochii, odkud vyhnali Saracény. A když jeruzalémský král vládl celému pobřeží Svaté země, stal se Cadfael na moři kapitánem a deset let bojoval s korzáry! To by člověk nevěřil, co?“

Bratru Cadfaelovi samotnému nepřipadalo na jeho pestrém životě nic divného, nic z něho nezapomněl a ničeho nelitoval. Neviděl žádný rozpor v tom, že kdysi měl potěšení z boje a dobrodružství, a nyní je nachází v životě v ústraní. Nepohrdl, pravda, kořením čtveráctví, když bylo k mání, stejně jako měl rád kořeněné pokrmy; přece však byl jako loď zakotvená v přístavu. Také si o něm asi ti mladíci myslí, když po něm tak pokukují, že musel ve svém dřívějším životě jistě potkat mnoho žen a kdovíjak se k nim choval, a jaký tedy je on mnich?

S těmi ženami měli pravdu. Kromě Richildis, kterou po deseti letech přirozeně omrzelo čekat, až se vrátí, a vdala se za poctivého svobodného sedláka s dobrými vyhlídkami v hrabství a bez nejmenšího úmyslu utéci jí taky do války, byly tu

i jiné dámy z různých zemí, s nimiž si mile užil, aniž by se to někoho z nich dotklo. Byla tu Bianca, jež nabírala vodu u studně v Benátkách, řecká veslařka Arianna, Mariam, saracénská vdova, která prodávala koření a ovoce v Antiochii a jíž na chvíli nahradil ztraceného muže. Setkání lehká a vážná, a z žádného nepovstala zlá vůle. Považoval to za uspokojivý výsledek. Tyto zážitky přispívaly k harmonické rovnováze, s níž přijímal klidný, kontemplativní život, a dodávaly mu trpělivost s prostými klášterníky, kteří na sebe vzali benediktinské roucho jako životní cíl, zatímco pro něj to byl včasný odchod do penze. Když už jste zažili kdeco, pěstovat klášterní zahradu s bylinami je věc nesmírně uspokojující. Nedovedl si představit, že by se byl mohl spokojit s touto nehybností, kdyby předtím nezažil nic jiného.

Za chvilku si bude muset umýt ruce a připravit se na mši. Užil té chvíle, aby se prošel kolem svého bledě kvetoucího voňavého královstvíčka, kde bratr Jan a bratr Columbanus, dva mladíci, kteří nosili tonzuru sotva rok, pilně pleli a rovnali okraje záhonů. Lesklé a plstnaté, olejnaté a chlupaté listí předvádělo všechny odstíny zeleně. Kvítky byly většinou malé a nenápadné, šeříkové, modravé a žlutavé, skoro neviditelné v jemných lomených barvách, protože na nich nezáleželo; měly jen opatřit potřebné semeno. Routa, šalvěj, rozmarýna, hvozdík, kamejka, zázvor, máta, tymián, orlíček, dobromysl, saturejka, hořčice, všemožné byliny tu rostly, fenykl, řebříček, bazalka a kopr, petržel, kerblík a majoránka. Naučil všechny své pomocníky užívat i ty nejméně známé a vysvětlil jim také, jak mohou být nebezpečné, neboť dobrodiní bylin je v jejich správném množství a přehnat dávkování může být horší než

sama nemoc. Malé růstem, skromného zbarvení, příkrčené a bázlivé, jeho bylinky na sebe upozorňovaly jenom vůní, kterou šířily, když na ně zasvitlo slunce. Ale za jejich ustrašenými šiky povstávaly rostliny větší a nápadnější, záhon pivoněk pěstovaných pro jejich kořená semena a vznešené rozvíjející se máky s bledými listy, zatím ukazující jen trochu z bílých nebo purpurových okvětních plátků v pevném zavinutí. Dorůstaly velikosti menšího muže a pocházely z východního Středomoří, odkud Cadfael přinesl kdysi semínka jejich předků, a pak je pěstoval a křížil ve vlastní zahrádce, než je zasadil zde, zdokonalené jako lék na bolest, hlavní nepřítelkyni lidí. Na bolest a nedostatek spánku, který je nejlepším lékem proti bolesti.

Oba mladíci s podkasanými hábity se právě narovnali a oprašovali si ruce, protože i oni věděli, kolik je hodin. Bratr Columbanus by za nic nezanedbal sebemenší ze svých povinností, ani by nepřipustil, aby to udělal některý z jeho bratří. Pěkný, urostlý, rovný mladík to byl, s kulatou velkolepou normanskou hlavou, neboť pocházel z velkolepé normanské šlechtické rodiny. Byl mladším synem, jenž byl poslán do kláštera, aby tu udělal kariéru, protože půda se na něj nedostala. Měl rovné tuhé světlé vlasy a velké modré oči a jeho skromné chování a bledost zakrývaly, jakou má svalnatou postavu. Nebyl příjemným společníkem, bratr Columbanus, protože přes své skvělé tělo byl velice citlivý a už několikrát projevil sklon k duchovním krizím, záchvatům svědomí a apokalyptickým vizím, jaké by v jeho pevné lebce nikdo nehledal. Ale takoví mladí idealisté časem ze svých zmatků vyrostou. Bratr Cadfael s ním už pracoval několik měsíců a doufal pro něj v to nejlepší. Columbanus měl dobrou vůli, energii a až příliš velkou snahu

zalíbit se. Možná že se cítil být zavázán svému šlechtickému domu a bál se, aby mu neudělal hanbu. Nemůžete být vznešené normanské krve, a nevynikat přitom! Bratr Cadfael měl pro tyto oběti rodových zákonů pochopení. Sám pocházel ze staré velšské rodiny, která si však o sobě nemyslela bůhvíco, a snášel tedy bratra Columbana trpělivě a léčil filozoficky jeho občasně úlety. Šťáva pohanských máků ho nejednou uklidnila, když upadl do nábožného blouznění.

To s jeho druhem našťestí takové problémy nebyly. Bratr Jan byl prostý a praktický jako jeho jméno, hranatý mladý muž s ohrnutým nosem a nepoddajnými zrzavými kudrnami kolem tonzury. Měl pořád hlad, a hlavní jeho zájem na rostlinách v zahradě spočíval v tom, jestli jsou k jídlu. Na podzim se jistě nějak vloudí do sadů. Zatím se spokojil s tím, že pomáhal bratru Cadfaelovi sklízet raný salát a čekal, až dozrají jahody. Byl to hezký, veselý dobrák, který jako by zabloudil do klášterního života jakousi náhodou a stále ještě nepochopil, že je na nepravém místě. Bratr Cadfael v něm vytušil čtveráctví podobné vlastnímu, které se ještě ve světě nemohlo rozvinout, a s jistotou čekal, že tento rudohlavý ptáček jednou uletí. Zatím si Jan hledal zábavu, kde to jen šlo, a nacházel ji občas na nečekaných místech.

„Musím si pospíšet,“ řekl, když si spustil kutnu a vesele si oprášil na zadku ruce. „Tenhle týden předcítám.“ Je to tak, vzpomněl si Cadfael, a věděl, že ať mu najdou v refektáři sebe-nudnější pasáže a sebebezvýznamnější svaté, jež má při kapitulním čtení oslavit, Jan jim dodá zajímavosti a dramatu z vlastních zásob. I kdybyste ho nechali číst o popravě svatého Jana Křtitele, bude se klášter otřásat v základech.

„Předčítání je na oslavu Boha a svatých, bratře,“ připomněl mu Columbanus s láskyplnou výčitkou a poněkud vtíravou pokorou, „ne pro tvou vlastní slávu!“ Což ukazovalo, jak málo o tom ví, nebo jak je falešný – jedno či druhé.

„Nikdy na jejich slávu nezapomínám,“ odvětil Jan s nepotlačitelným gustem, mrkl na Cadfaela za druhovými zády a vydal se čile podél řad záhonů k opatově bráně a k velkému nádvoří. Následovali ho pomaleji, štíhlý světlovlasý energický mladík a pomenší sedmapadesátiletý veterán s širokou hrudí a bočítýma nohama. Byl jsem já někdy takhle mladý a vážný? ptal se sám sebe Cadfael, když se kolébal námořnickým krokem vedle dlouhých, pružných kroků mladíkových. Dalo mu práci uvědomit si, že Columbanovi je už vlastně pětadvacet a že je ratolestí vzdělaného a ctižádostivého rodu, jehož sláva jistě nebyla založena jen na zbožnosti.

Tato třetí denní mše nebyla určena obci a byla krátká, a po ní se benediktinští bratři kláštera v Shrewsbury seřadili do průvodu od chóru ke kapitule, kde zaujali předem určená místa v lavicích, jako první opat Heribert. Opat byl starý a povolný, jemný šedovlasý asketa, který měl kolem sebe rád mír a klid. Postavu neměl nijak zvláštní, ale tvář upoutávala pozornost svou ustrašenou vlídností. Novicové a žáci se v jeho společnosti cítili dobře, pokud se k němu dostali. Mezi opatem a jimi se obvykle tyčila velebná postava převora Roberta.

Převor Robert Pennant byl ze smíšeného velšsko-anglického rodu, hubený a elegantní padesátník přes šest stop vysoký, šedostříbrných vlasů, pobledlé krásné tváře s aristokratickými rysy a vysokým mramorovým čelem. V hrabstvích střední Anglie by se nenašel nikdo, komu by lépe slušela mitra: síla a autorita

z něho přímo vyzařovaly. Nikdo v celé Anglii si toho nebyl více vědom než on sám, a nikdo nebyl více odhodlán prokázat to při nejbližší příležitosti. Když plul kapitulní síní ke své lavici, jako by se už připravoval na pontifikát.

Za ním šel podpřevor bratr Richard, úplný jeho opak, velký, nepořádný, přátelský dobrák, který měl dobrou hlavu, ale byl duševně líný. Bylo pochybné, stane-li se někdy převorem, až dosáhne Robert svého cíle, když bylo kolem tolik ctižádostivých a pilných mladších mužů, odhodlaných o tuto funkci bojovat.

Za Richardem kráčeli všichni další podle hierarchie. Sakristán bratr Benedikt, předzpěvák bratr Anselm, sklepník bratr Matouš, špitálník bratr Denis, správce nemocnice bratr Edmund, almužník bratr Osvald, převorův písař bratr Jeroným a bratr Pavel, dozorce nad novici. Za nimi následovali ostatní klášterní bratři, a byl jich úctyhodný počet. Bratr Cadfael se kolébal mezi posledními na své oblíbené místo, hodně vzadu a spíše ve tmě, napůl v skrytu za jedním pilířem. Neměl žádný nepříjemný úřad spojený s papírováním, a tak nebylo pravděpodobné, že by musel vystoupit a mluvit o různých záležitostech kláštera. Když ty záležitosti byly navíc nudné, měl ve zvyku využít času tak, že usnul, a dlouhým cvikem to ve svém temném koutě dokázal i vstoje. Měl šestý smysl, který ho okamžitě varoval, takže se vždycky včas a nenápadně vzbudil. Do konce se o něm říkalo, že jednou dokázal správně odpovědět na otázku, kterou mu položili, když ještě spal.

Tohoto květnového rána zůstal vzhůru aspoň tak dlouho, aby si poslechl, jak bratr Jan předčítá o jakémsi obskurním svátém, který měl mít nazítří svátek, a snaží se i z jeho života vy-

ždímat drobet zajímavosti. Když však sklepník začal vykládat o složité záležitosti dědictví určeného částečně pro oltář Panny Marie a částečně pro nemocnici, uvelebil se Cadfael ke spánku. Konec konců věděl, že většinu zbývajících času, až se vypořádají s drobnými přestupky, zabere úsilí převora Roberta sehnat pro klášter za patrona nějakého mocného svatého a jeho ostatky. Posledních několik měsíců se skoro o ničem jiném nemluvalo. Prevor to nosil v hlavě už od doby, kdy v clunyském klášteře ve Wenlocku objevili s velkou slávou a radostí hrob své původní zakladatelky svaté Milburgy a uložili její kosti triumfálně na oltář. Cizí převorství, pár mil vzdálené, a má svou svatou, která dělá zázraky, zatímco velký benediktinský dům v Shrewsbury nemá ani vlastní kůstku! To nemohl prevor Robert snést. Už přes rok kroužil po hranici a sháněl nějakého zbylého svatého, přičemž s nadějí pokukoval po Walesu, o němž se vědělo, že tam bývalo svatých jak hub po dešti a byl o ně asi stejný zájem. Bratr Cadfael nestál o to, poslouchat jeho další stížnosti a povzbuzování. Usnul.

Od vyhlazených plošek bledé rozpálené skály se odrážely sluneční paprsky a žhnuly mu do tváře, zatímco suchý prach ve vzduchu ho pálil v hrdle. Z úkrytu, kde se krčil se svými druhy, viděl na vršek dlouhé zdi a na přílby hlídek na věžičkách, blýskající se v prudkém slunci. Krajina vytesaná z červenavého kamene a ohně, samé propasti a útesy, jejichž strohost nezjemňoval jediný zelený lístek, a před ním cíl jeho putování, Jeruzalém korunovaný věžemi a kupolemi v bílých zdech. Ve vzduchu visel prach bitvy a zahaloval opevnění i bránu a v uších mu zněl chraptivý křik a řinčení zbraní. Čekal, až zazní signál trubky ke konečnému útoku, a držel se přitom opatrně v úkrytu, protože

se naučil respektovat dostřel krátkých saracénských luků. Uviděl vlajky, vynořující se z úkrytu a rozvinující se ve žhavém vzduchu. Spatřil blýsknutí zdvižené trubky a připravil se na její zatroubení.

Hluk, který ho vzbudil, takže nadskočil, byl dost hlasitý a burčující, nebyl to ale kovový zvuk trubky, ani se neútočilo na Jeruzalém. Byl zpátky v lavici v tmavém koutě kapitulní síně a vyskočil na nohy stejně bystře a vylekaně jako ostatní. Výkřik, který ho probudil, tichl teď do zoufalého kvílení a sténání, jež mohlo být způsobeno bolestí stejně jako náboženským vytržením. Na volném prostranství uprostřed kapituly ležel tváří k zemi bratr Columbanus, trásl se a škubal sebou v křeči jako lapená ryba, tloukl čelem a dlaněmi do dlaždic, kopal dlouhýma bílýma nohama, které se mu odhalily při tom zmítání až po kolena, a vyrážel podivné výkřiky vzrušení, zatímco nejbližší bratři byli celí strnulí bezmocným úlekem a převor Robert ho zaklínal a uklidňoval vztaženýma rukama.

Bratr Cadfael a správce nemocnice bratr Edmund byli u něho současně, klekli si nad ním každý na jedné straně a drželi ho, aby si nerozbil hlavu o kameny nebo nevykloubil v křečích údy. „Padoucí nemoc!“ prohodil krátce bratr Edmund a vrazil Columbanovi šňůru, kterou měl kolem pasu, mezi zuby spolu s kouskem kutny, aby si nepřekousl jazyk.

Cadfael si diagnózou nebyl tak jist, protože tohle nevypadalo jako bezmocné sténání epileptika, spíš jako hysterický záchvat ženy. Naštěstí zákrok aspoň napůl zdusil to rámusení, a dokonce trochu utišil křeče, třebaže ty nastaly znovu, sotva ho pustili.

„Ubohý chlapec!“ vykřikoval opat Heribert v pozadí. „Tak náhle ho to popadlo! Zacházejte s ním opatrně! Odneste ho do nemocnice. Musíme se modlit, aby se zase uzdravil.“

V kapitule nastal zmatek. S pomocí bratra Jana a dalších praktičtějších bratrů zabalili Columbana pevně, ale pohodlně do prostěradla, aby sebou nemohl škubat, mezi zuby mu dali kousek dřeva místo látky, kterou by se mohl udusit, a odnesli ho na nosítkách do nemocnice. Pořád ještě kvílel a házel sebou, ale slaběji, a když mu nalili do úst makový odvar bratra Cadfaela, už jen uboze mumlal a přestal se téměř bránit.

„Starejte se o něj pečlivě,“ mračil se převor Robert ustaraně nad mladíkovým lůžkem. „Myslím, že by u něho měl pořád někdo být, kdyby se záchvat opakoval. Máte tady další nemocné a nemůžete o něj pečovat ve dne v noci. Bratře Jeronýme, svěřuji trpitele do tvé péče, a dokud tě bude potřebovat, uvolňuji tě od všech dalších povinností.“

„Rád!“ odvětil bratr Jeroným. „Budu se za něj modlit.“ Byl nejbližším spolupracovníkem a nohsledem převora Roberta a vždycky byl vybrán, když byla zapotřebí naprostá poslušnost a přesné informace. Docela dobře to mohl být tento případ, o němž by se dalo při zlém vůli venku říci, že se jeden bratr zbláznil.

„Buď u něho obzvláště v noci,“ nakazoval převor, „protože právě v noci obrana člověka slábne a zlo nad ním může zvítězit. Pokud bude klidně spát, můžeš spát také, ale zůstaň nablízku pro případ, že by tě potřeboval.“

„Za hodinu usne,“ řekl Cadfael s jistotou, „a než nastane noc, bude spát úplně zdravě. Dá-li Bůh, do rána se z toho dostane.“

Jeho mínění bylo, že bratru Columbanovi schází dostatek práce pro tělo i ducha, a to se mu mstí těmito záchvaty napůl podvědomými, napůl vědomými, za něž by zasluhoval soucit i pokárání. Zachoval si však tolik opatrnosti, aby i o tomto názoru pochyboval. Nebyl si jist, že zná své adoptované bratry natolik, aby je mohl soudit s jistotou. Až na bratra Jana – toho snad ano. Ale ať uvnitř, nebo vně zdí kláštera, tak veselých a přímých lidí jako bratr Jan je jako šafránu.

Bratr Jeroným se objevil příštího rána na kapitulním shromáždění se vzrušeným výrazem, tváře se, jako že nese důležité zprávy. Když mu opat Heribert jemně vyčetl, že opustil pacienta bez dovolení, založil Jeroným pokorně ruce a sklonil hlavu, ale neztratil nic ze své nadšené jistoty.

„Otče, posílá mě sem jiná povinnost, která se mi zdála ještě naléhavější. Bratr Columbanus spí, třebaže neklidně. Hází sebou i ve spaní. Ale hlídají ho dva laičtí bratři. Jestliže jsem pochybil, rád se kaji.“

„Copak našemu bratrovi není lépe?“ zeptal se opat úzkostlivě.

„Pořád se trápí, a když se vzbudí, tak mluví z cesty. Nesu však, otče, tuto zprávu: je pro něj naděje! Ve snu jsem měl zázračné vidění. Přicházím vám říci, co jsem se z boží milosti dověděl. Otče, po půlnoci jsem si zdříml u postele bratra Columbana a měl jsem krásný sen.“

Nyní už si vynutil pozornost všech, i bratra Cadfaela. „Cože, už zase? Nákaza se šíří!“ pošeptal mu bratr Jan zlomyslně do ucha.

„Otče, zdálo se mi, že se zeď místnosti otevřela a dovnitř proudilo jasné světlo, a tím světlem, které sama kolem sebe šířila,

přišla ke mně krásná mladá panna, stála vedle bratrova lože a mluvila ke mně. Řekla mi, že se jmenuje Winifred a že ve Walesu je svatý pramen, který vytryskl tam, kde zemřela mučednickou smrtí. A řekla mi, že když se bratr Columbanus vykoupá ve vodě toho pramene, jistě se uzdraví a nabude opět smyslů. Pak požehnala našemu domu, zmizela v záři světla a já se probudil.“

Kapitulou zněl rozčilený šepot mnichů a do něho zazněl v nábožném nadšení převorův hlas: „Bratře opate, to je znamení! Máme vytrvat v našem hledání svatých ostatků!“

„Winifred...“ řekl opat s pochybami. „Na tuto světicu se nemohu upomenout. Ve Walesu je tolik svatých! Jistěže bychom měli poslat bratra Columbana k jejímu prameni, takové znamení zanedbat by byl nevděk. Ale kde se ten pramen vlastně nachází?“

Převor Robert se ohlédl po hrstce Velšanů mezi bratry, přičemž rychle přešel bratra Cadfaela, jenž nikdy nebyl jeho oblíbencem; snad kvůli jakési jiskře v očích, a také kvůli příliš světské minulosti. Raději se zadíval na starého bratra Rhyse, téměř senilního, ale co do víry spolehlivého. Ten měl nesmírnou, i když nejistou paměť starců. „Bratře, můžeš nám povědět historii téhle svaté a kde se nalézá její pramen?“

Stařec si pomalu uvědomil, že se stal středem pozornosti. Byl seschlý a bezzubý jako ptáček a byl zvyklý, že ho každý dobromyslně přehlíží. Začal váhavě, ale když viděl, že jsou na něj upřeny všechny oči, rozehřál se.

„Svatá Winifred povídáš, otče? Každý ví o svaté Winifredě. Její pramen najdete podle jména, které dali tomu místu, Holywell, není to daleko od Chesteru. Ale tam ona není. U Holywellu její hrob nenajdeš.“

„Řekni nám o ní,“ naléhal převor Robert téměř pokorně, jak byl dychtivý. „Vyprávěj nám její příběh.“

Stařec vychutnával svou chvilkovou slávu. „Svatá Winifred,“ začal přednášet, „byla jediným dítětem rytíře jménem Tevyth, který žil ještě v době pohanské. Ale rytíř i celá jeho domácnost byli obráceni na víru svatým Beunem, jemuž nechali postavit kostel a ubytovali ho ve svém domě. Dívka byla ještě oddanější víře než její rodiče. Zaslíbila se panenskému životu a chodila každý den na mši. Ale jedné neděle se stalo, že onemocněla a zůstala doma, když všichni ostatní šli do kostela. A tu přišel ke dveřím princ té země, Cradoc, královský syn, který se do ní na dálku zamiloval. Neboť dívka byla velmi krásná. *Velmi krásná!*“ zdůraznil bratr Rhys a mlaskl. Převor Robert se nad tím viditelně zarazil, ale raději nepřerušoval tok vyprávění. „Tvrdil, že je unaven a žíznivý z honu,“ pokračoval bratr Rhys temně. „Žádal o vodu, a dívka ho pustila dovnitř a dala mu napít. A tu,“ vykřikl Rhys, nahrbil se ve své objemné sutaně a pojednou se vztyčil s energií, kterou by od něho nikdo nečekal, „jí začal dobývat a popadl ji do náručí. Takhle!“ Úsilí, s kterým to předváděl, ho zmohlo, a navíc převor se na něj díval poplašeně; takže se důstojně uklidnil. „Čistá panna ho odmítla jemnými slovy a prchla do vedlejší místnosti, tam vylezla na okno, seskočila dolů a utíkala ke kostelu. Ale princ Cradoc, když zjistil, že mu dívka unikla, skočil na koně a jel za ní. Dohnal ji těsně před kostelem a protože se bál, že prozradí jeho zločin, usekl jí mečem hlavu.“

Počkal si na projevy zděšení, soucitu a hněvu, a také se mu jich dostalo. Ruce se spínaly v modlitbě a oči byly vyvalené vzrušením.

„A takhle přišla ke své smrti a slávě?“ protahoval bratr Jeroným s nadšením.

„Vůbec ne!“ vyštěkl bratr Rhys. Bratra Jeronýma neměl nikdy rád. „Svatý Beuno a celá obec právě vycházeli z kostela a viděli, co se stalo. Světec vraha strašlivě proklel, a ten klesl k zemi a začal tát jako vosk v ohni, až zmizel v trávě. Pak svatý Beuno přiložil uťatou hlavu k dívčinu tělu a maso srostlo. Panna vstala živá a zdravá, a na tom místě vytryskl pramen.“

Čekali očarovaneč, co bude dál, ale Rhyse to po její smrti přestalo zajímat.

„A co bylo potom? Co udělala svatá se svým novým životem?“

„Vydala se na pouť do Říma,“ pokračoval bratr Rhys lhostejně, „a tam se zúčastnila velkého synodu svatých a byla ustanovena za převorku obce svatých panen v Gwytherinu u Llanrwsutu. A tam žila mnoho let a způsobila za života mnoho zázraků. Jestli to ovšem byl život? Vždyť už byla jednou mrtvá. Když umřela podruhé, bylo to tam.“ Tenhle zbytek života ho už nezajímal, pokrčil nad tím rameny. Dívka mohla mít prince Cradoka a nechala ho, zřejmě se hodila jen za převorku pro hrstku panen, a nic dalšího se o ní nedalo říci.

„A tam v Gwytherinu je pohřbená?“ vyptával se dále převor. „A děly se po její smrti další zázraky?“

„Říkalo se to. Ale už je to dávno, co jsem o ní neslyšel. A taky jsem tam už dlouho nebyl.“

Převor Robert se tyčil ve slunečních paprscích, které pronikaly mezi pilíři kapitulního domu, a obracel zářící tvář k opatu Heribertovi.

„Otče opate, nezdá se vám, že naše zbožné hledání patrona velké moci a svatosti je řízeno vyšší mocí? Tato něžná svatá nás

navštívila osobně, ve snu bratra Jeronýma, a kyne nám, abychom jí přivedli k uzdravení nemocného bratra. Nemůžeme snad doufat, že povede další naše kroky? Přijme-li opravdu naše modlitby a uzdraví bratra Columbana na duchu i na těle, cožpak nemůžeme doufat, že přijde osobně mezi nás a zůstane zde s námi? Nemůžeme snad pokorně prosit církev o dovolení přenést její ostatky, abychom je vhodně umístili tady v Shrewsbury? K velké slávě a lesku našeho domu!“

„A převora Roberta!“ šeptl bratr Jan Cadfaelovi do ucha.

„Zdá se opravdu, že nám prokázala přízeň,“ připustil opat Heribert.

„Takže, otče, dovolíte mi poslat bratra Columbana s bezpečným doprovodem do Holywellu? Hned dnes?“

„Udělej to,“ svolil opat, „a my se všichni budeme za něj modlit, aby se vrátil jako posel svaté Winifredy, zdrav a vděčný.“

A tak se vydali na cestu. Postižený mladík, který dosud mluvil z cesty a blábolil nesrozumitelně pro sebe, byl vyvezen z brány hned po obědě na mule s vysokým ochranným sedlem, aby nespádl, kdyby ho znovu popadl záchvat, a s bratrem Jeronýmem a svalnatým laickým bratrem po obou stranách, aby ho v případě potřeby podepřeli. Columbanus se rozhlížel velkýma dojemnýma dětinskýma očima a zdálo se, že nikoho nepoznává, třebaže se nechává důvěřivě vést.

„Docela rád bych se byl podíval do Walesu,“ řekl bratr Jan toužebně, dívaje se za nimi, když zahruli za roh a zmizeli u mostu přes Severn. „Jenomže já bych asi neměl to pravé vidění. Jeroným na tohle bude lepší.“

„Hochu, hochu, z tebe se stává každý den větší bezvěrec,“ poznamenal bratr Cadfael dobromyslně.

„Vůbec ne! Na svatost té dívky a její zázraky věřím jako každý druhý. Je známo, že svatí mají moc pomáhat nám a žehnat, a jistě mají také dobrou vůli. Ale když má ten správný sen věrný pes převora Roberta, tak mě nutíte, abych věřil na jeho svatost, ne její! A ostatně, není její přízeň dostatečným požehnáním? Nevím, proč chtějí ještě vykopávat její ubohé kosti. To mi připadá jako v márnici, ne v kostele. A navíc – vy si myslíte přesně totéž,“ dodal pevně a hleděl staršímu bratrovi do očí.

„Kdybych chtěl slyšet svou ozvěnu,“ odvětil bratr Cadfael, „aspoň promluvím první. Pojď raději zřít ten dolní záhon, abychom tam zasadili kapustu.“

Výprava do Holywellu byla pryč pět dní a vrátila se k večeru v pěkné spršce deště a celá rozzářená. Když vjížděli na nádvoří, všichni se hlasitě modlili. Uprostřed jel bratr Columbanus, vzpřímený, ušlechtilý a při vši pokoře rozradostněný. Tvář měl jasnou a čistou a oči plné údivu a pochopení. Jakživ nikdo nevypadal rozumněji nebo zdravěji, o padoucí nemoci opravdu nemohlo být ani řeči. Šel hned do kostela a poděkoval na kolenou Bohu a svaté Winifredě. Od oltáře šli všichni tři bratři do opatova příbytku ohlásit se, jak jim velela povinnost, a také u převora a podpřevora.

„Otče,“ začal bratr Columbanus dychtivě a radostně, „nedokážu správně říci, co se se mnou stalo, protože o tom vím méně než tihle dva, kteří o mě pečovali, když jsem blouznil. Víím jen, že mě odvedli jako ve zlém snu, nevěděl jsem, co se se mnou děje nebo co mám dělat. A najednou jako když se vzbudím

z noční můry do jasného rána a do jarního světa, stál jsem nahý v trávě vedle studně a tito dobří bratři na mě lili vodu, která mě při dotyku uzdravovala. Poznal jsem sebe i je, a jen jsem se divil, kde to jsem a jak jsem se tam dostal. Což mi rádi řekli. A pak jsme všichni šli s lidmi z vesnice zpívat mši v malém kostelíku, který stál nedaleko studně. Nyní vím, že za své uzdravení vděčím zásahu svaté Winifredy a ctím ji a děkuji jí z celého srdce, stejně jako Bohu, který způsobil, že se nade mnou smilovala. Zbytek vám řeknou tito bratři.“

Laický bratr byl velký, mlčenlivý a unavený – to on zastal během cesty všecku práci – a teď už měl té záležitosti pomalu dost. Kde bylo vhodné, přisvědčoval ostatním, ale vlastní vyprávění ponechal v obratné péči bratra Jeronýma, který se do toho s chutí dal. Vykládal, jak přivezli pacienta do vsi Holywellu a poprosili vesničany o pomoc a radu, a jak ti jim ukázali, kde povstala svatá po svém mučednictví ze země. Na tom místě pak vytryskl stříbrný pramen, který je tam dodnes, nyní opatřen kamennou nádržkou, zachycující svatou vodu. Tam zavedli blouznícího Columbana, svlékli ho z kutny, košile a spodků a nalili na něj posvátnou vodu. Columbanus se okamžitě narovnal, zvedl ruce v modlitbě a děkoval za navrácení rozumu. Potom se jich udiveně ptal, jak se tam dostal a co se s ním stalo, a byl velmi pokořen a potěšen tím vším a vděčný své záchránkyni, jejíž zásluhou nabyl zase zdraví.

„A otče, ti lidé tam nám řekli, že svatá je opravdu pohřbená v Gwytherinu, kde zemřela po dokončení svého zbožného poslání, a že tam, kde leží, se událo mnoho zázraků. Ale říkali také, že její hrob je po té dlouhé době zanedbaný a málo se o něm ví,

a je docela možné, že ona sama touží po větší pozornosti; že by chtěla být někde, kam by chodili poutníci, kde by si jí vážili a kde by měla víc možnosti rozdávat svou milost a požehnání lidem v nouzi.“

„Mluvíš moudře, protože jsi byl přítomen zázraku,“ odpověděl převor Robert, plný síly a moci, ve chvíli, kdy se mu splnil sen. „Mluvíš tak, jak to cítím sám, když tě poslouchám. Svatá Winifred nás jistě volá ke své záchraně, stejně jako ona zachránila bratra Columbana. Mnozí mají zapotřebí její dobroty jako my, a nevědí o ní. V našich rukách by byla povýšena, jak si zaslouží, a ti, kteří ji potřebují, by věděli, kde ji hledat. Modlím se za to, abychom se mohli dát na tu zbožnou výpravu, k níž nás povolává. Otče opate, dejte mi souhlas, abych požádal církve o dovolení a přivezl tu blaženou paní k nám domů, aby spočívala mezi námi a byla naší největší pýchou. Neboť já věřím, že je to její vůle a že nám to přikazuje.“

„Ve jménu Božím,“ řekl opat Heribert zbožně, „souhlasím s tímto plánem a prosím nebe o požehnání!“

„On to měl všechno připravené napřed,“ poznamenal bratr Jan nad záhonem máty, napůl závistivě a napůl uštěpačně. „To bylo jenom na oko, všechnen ten údiv a nadšení, a ty otázky, kdo to je svatá Winifred a kde ji hledat. Všecko to dávno věděl. Předem si ji vybral ze zapomenutých svatých ve Walesu, protože se mu nejspíš zdálo, že ta bude nejlehčeji k mání a že s ní dojde největší slávy. Ale muselo se to stát zázračným způsobem. Zázraky se budou dít stále znova, dokud je bude potřebovat, aby mu uhladily cestu, než to děvče dostane bezpečně sem, a získá tím věhlas. Je to velký podnik a on s ním chce vyšplhat vysoko.“

Takže začal s viděním a zázračným uzdravením a s boží milostí, která vede jeho kroky. Je to jasné jak nos mezi očima.“

„To chceš říci,“ namítl bratr Cadfael mírně, „že je v tom bratr Columbanus zapleten stejně jako bratr Jeroným a že ten záchvat byl taky podvod? To bych si musel být moc jistý odměnou v nebi, abych si kvůli tomu rozbíjel čelo o dlažbu, jen abych převoru Robertovi opatřil zázrak.“

Bratr Jan nad tím vážně a zamračeně uvažoval. „Ne, to bych neřekl. Víme všichni, jak je naše hodná bílá ovečka náchylná k hrůzám nad odbytým pokáním a k extázi nad půstem nebo bděním, a nalít na něj v Holywellu ledovou vodu bylo právě to, co ho zřejmě přivedlo k rozumu. Zrovna tak jsme ho mohli hodit tady do rybníka. On ale samozřejmě věřil tomu, co mu řekli, a přičítal to světici. Bodejť ne! Ne, neřekl bych, že v tom byl také, aspoň ne vědomě. Ale dal jim příležitost vidět nádher-
ný výjev milosti. Všiml jste si, že ho na starost přes noc dostal právě Jeroným? Svatého vidění se nedostane každému – musí to být ten pravý!“ Smutně mnul větvičku s mladým zeleným listím mezi prsty a vůně se linula vzduchem časného jitra. „A ten pravý taky půjde s převorem Robertem do Walesu,“ dodal s jistotou. „Uvidíte!“

Nebylo o tom pochyby, tenhle mladík měl chuť uvidět zase kus světa a nadechnout se vzduchu venku za klášterními zdmi. Bratr Cadfael se zamyslel, a to nejen kvůli svému mladému pomocníkovi, ale i kvůli sobě. Taková událost v klidném klášterním životě by se neměla propást. Také jeho to začalo lákat.

„Pravda,“ řekl zamyšleně. „Asi bychom s věcmi měli trochu pohnout. Aby si ve Walesu nemysleli, že Jeroným je to nejlepší, co může Shrewsbury nabídnout!“

„Vy máte asi tolik naděje, že vás pozvou s sebou, jako já,“ řekl bratr Jan se svou obvyklou přímostí. „Jeronym půjde jistě, převor Robert musí mít s sebou svou pravou ruku. A nevinný blázen Columbanus byl nástrojem milosti, a k něčemu podobnému se může hodit znovu. Bratra podpřevora musí vzít, aby se neřeklo. Ale jak bychom se mezi ně vloudili my? Vyrazit na cestu mohou až za několik dní, protože truhláři a řezbáři ještě pilně pracují na té nádherné ostatkové rakvi, kterou vezmou s sebou pro dámu. Ale to jim bude ještě nějakou dobu trvat. Dejte se do toho, bratře, a vymyslete něco! Není nic, co byste nedokázal, když se do toho vložíte! Převor nepřevor!“

„No no, řekl jsem, že nemáš žádnou víru?“ řekl bratr Cadfael potěšeně a odzbrojeně. „Já bych se mezi ně možná vecpal, to by snad šlo, ale co s tebou, ty rošťáku? Co umíš, abys byl na takové výpravě k něčemu?“

„Umím to s mulami,“ řekl bratr Jan s nadějí, „a přece si nemyslíte, že by šel převor Robert pěšky. Nebo že ty muly bude sám hřebelcovat a krmit a napájet. Natož po nich uklízet. Potřebují někoho, kdo zastane všechnu těžkou práci a kdo se o ně bude starat. Proč bych to nemohl být já?“

To bylo opravdu něco, na co nikdo zatím nepomyslel. A proč brát laického bratra, když je tu bratr z kláštera, který krásně zpívá při mši, a navíc chce dělat těžkou práci? Hoch si výlet zaslouží, když si ho chce takhle těžce odpracovat. Ostatně, může být užitečný. Jestli ne převoru Robertovi, určitě bratru Cadfaelovi.

„Uvidíme,“ řekl bylinkář a s tím hnal zase svého rebela do práce. Ale po večeři, v ospalé půlhodině, kdy starci spí a novici si hrají, zašel za opatem Heribertem do jeho pracovny.

„Otče opate, zdá se mi, že jsme si tuhle výpravu do Gwytherinu pořádně nerozmysleli. Nejdřív musíme dát vědět biskupovi v Bangoru, v jehož diecézi Gwytherin leží, protože bez jeho souhlasu nemůžeme začít. Tam nepotřebujeme mluvčího, který umí velšsky, protože biskup jistě mluví latinsky. Ale každý kněz farnosti ve Walesu latinsky neumí, a my se s gwytherinským knězem domluvit musíme, pokud nám biskup dá své svolení. Ale hlavně, diecéze bangorská je v moci gwyneddského krále a jeho souhlas a dobrá vůle jsou zrovna tak důležité jako souhlas církve. Princové Gwyneddu mluví jen velšsky, třebaže mají učené písaře. Otec převor jistě trochu velšsky umí, ale...“

„To máš pravdu,“ vylekal se opat Heribert. „Opravdu umí jen trochu. A králův souhlas je velice důležitý. Bratře Cadfaele, pro tebe je přece velština mateřským jazykem, takže ji umíš dokonale. Nemohl bys...? Já vím, zahrada... Ale s tvou pomocí by to všechno šlo lépe.“

„V zahradě je všechno v pořádku,“ ujistil ho bratr Cadfael, „a deset nebo více dní to beze mě vydrží. Rád budu dělat tlumočníka a pomohu i v Gwytherinu.“

„Tak dobrá!“ vydechl si opat s úlevou. „Pojedeš s převorem Robertem a budeš naším hlasem ve Walesu. Sám tvému konání požehnám a budeš moci jednat mým jménem.“

Opat byl starý a mírný a dobrotivý, zatímco ctížádostí, sebevědomím a rozhodností nevynikal. Ohledně věci bratra Jana se na něj dalo jít dvojím způsobem, a Cadfael si vybral ten jednodušší a poctivější.

„Otče opate, je tu jeden mladý bratr, o jehož dobré vůli nemám pochyby, ale zato o tom, jestli se k nám opravdu hodí. Mám ho rád a chtěl bych, aby našel svou pravou cestu, protože

jestli ji najde, už ji neopustí. Naše cesta to však možná nebude. Prosím tě, abych ho mohl vzít s sebou, aby nám po cestě sekal dříví a vážil vodu, a měl tak čas na rozmyšlenou.“

Opat Heribert se tvářil trochu zklamaně a nešťastně, ale chápavě. Možná že si vzpomínal na dávné doby, kdy také on měl pochybnosti.

„Nerad bych odpíral komukoli, kdo se může lépe hodit k jiné Boží službě. Kdo z nás může říci, že se nikdy neohlédl přes rameno? S převorem Robertem jsi o tomhle nemluvil?“ tával se opatrně s nevinnou tváří, třebaže mu to dělalo starosti.

„Ne, otče opate,“ odpověděl Cadfael a zatvářil se ctnostně. „Nechtěl jsem ho s takovou maličkovitostí zatěžovat, když má tolik starostí.“

„Velmi správně!“ souhlasil opat srdečně. „Bylo by nevhodné odvracet jeho mysl od jeho velkého úkolu. Raději bych mu důvod, proč bereš toho mladíka na výpravu, nevysvětloval. Převor Robert by se ve své neotřesitelné jistotě mohl dívat přísně na někoho, kdo se ohlíží, když má přiložit ruku k rádlu.“

„Jenže, otče, všichni se za pluh nehodíme. Někteří se možná hodí k jiné práci.“

„Pravda!“ odvětil opat a lehce se usmál, když si připomněl, že sám bratr Cadfael je záhadou, která se mu stále znovu vrací, třebaže pak na ni zase vždycky zapomene. „Musím se přiznat, že jsem si často myslel... Ale na tom konečně nezáleží. Dobrá, řekni mi, jak se ten mladý bratr jmenuje, a budeš ho mít.“

II

Převorova krásná ledová tvář se mimoděk zachmuřila a bratr Robert se zatvářil podezíravě, když uslyšel, o koho se jeho výprava má rozrůst. Nepříjemná nezávislost bratra Cadfaela, hledícího přitom na něj tak nevinně, ho dráždila, aniž by k tomu měl nějaký důvod, jako by samotná jeho důstojnost byla nějak ohrožována. O bratru Janovi nevěděl nic špatného, jenom měl až příliš červené vlasy i tváře a četl o dávných mučednících s takovou chutí, že zrovna ožívali před očima. To všechno jaksi uráželo převorův vkus. Nicméně, když opat ve vší nevinnosti poručil, aby se přidali k výpravě, a konečně nedalo se popřít, že tlumočnicka asi budou potřebovat, převor se nevzpíral a podrobil se.

Vyrazili hned, jen co byl krásný relikviář pro ostatky svěťice hotov; byl z leštěného dubu zdobeného stříbrem, aby bylo vidět, jakou čest budou prokazovat Winifredě v jejím novém sídle. V třetím týdnu května dorazili do Bangoru a vyprávěli svůj

příběh biskupu Davidovi, který je přijal vlídně a souhlasil s navrhovaným přenesením, bude-li souhlasit také princ Owain, toho času regent Gwyneddu, protože starý král, jeho otec, byl nemocen. Prince dostihli v Aberu. I on souhlasil, a nejen to, poslal s nimi svého jediného písaře a kaplana, který uměl anglicky, aby jim ukázal nejrychlejší a nejlepší cestu do Gwytherinu a aby je doporučil tamějšímu farnímu knězi. S biskupským a královským požehnáním vedl tedy převor Robert výpravu na poslední úsek cesty, až příliš lehce přesvědčen, že je vede Boží vůle a že je dovede až k triumfálnímu konci.

Z conwayského údolí se obrátili k Llanrwstu a začali šplhat od řeky do zalesněného úbočí. U vodopádu minuli řeku Elwy, ještě mladou a malou, a jeli pomalu na jihovýchod hustými lesy, přes další úbočí, za nímž opět sestoupili do náhorního údolí malé říčky, na jejíž březích se rozkládaly bahnitě luhy. Vedle těchto štavnatých pastvin se táhl úzký pruh zoraných polí, svažitých a kamenitých, ale chráněných lesy. Zalesněná úbočí po obou stranách ubíhala do strany a v nich se skrývaly roztroušené usedlosti. Pole byla už osetá a tu a tam kvetly sady. Pod nimi, kde lesy ustupovaly a ponechávaly zelené prostranství, stál zářivě obílený kamenný kostelík a vedle něho dřevěný domek.

„Vidíte cíl své cesty,“ řekl kaplan Urien. Byl to pomešší, čistě oholený muž, dobře oblečený a na pěkném koni, spíš vyslanec než písař.

„To je Gwytherin?“ zeptal se převor Robert.

„Tamtule je kostel a kněžův dům. Farnost se táhne na mnoho mil kolem říčního údolí a po obou březích skoro ke Cledwenu. My se neshromažďujeme ve vesnicích jako vy Angličané. Dobré

země k lovu je spousta, ale málo orné půdy. Každý žije tam, kde mu to vyhovuje, aby mohl orat své lány a pečovat o svou zvěř.“

„Je to krásné místo,“ řekl podpřevor a myslel to upřímně, protože jeden zalesněný vrch za druhým předváděly jarní krásu ve všech odstínech zeleně a říční louky ležely jako náhrdelník smaragdů podél náhrdelníku stříbrného a azurového.

„Pěkně se na to kouká, těžko se tu pracuje,“ odvětil Urien prakticky. „Podívejte se na to volské spřežení tamhle na druhé straně, jak orá novou půdu, když už ostatní lány jsou oseté. Vidíte tu námahu, a představíte si, jak těžká je náhorní půda.“

Přes řeku, trochu pod nimi a dosti vzdálená, táhla se křivka nových brázd mezi zoranými poli a přiklánějícími se stromy jako tmavohnědé písmo na svahu, a ve vyšší brázdě ještě nedokončené se opírali volí do svého jha a orač za nimi tlačil těžkou radlicí. Před párem volů šel pozpátku muž, mával lehce rukama a prutem, který sloužil k povzbuzování, ne k trestání, a čistým, vysokým hlasem volal na voly, povzbuzoval je a chválil. Ti k němu natahovali krky a táhli ze všech sil. Za radlicí ležela nově obrácená země, šedohnědá a vazká, vlhká a vonící.

„Tvrdá země,“ řekl Urien, ne jako by si stěžoval, jenom potvrzoval fakt, a pobídl koně dolů ke kostelu. „Pojeďte, představím vás otci Huwovi a postarám se, abyste byli dobře přijati.“

Jeli za ním po zelené stezce, vinoucí se z vrchů, a brzy ztratili výhled do údolí mezi tu a tam kvetoucími stromy. Mezi lesy bylo občas vidět dřevěné stavení, obklopené malou zahrádkou, a zase jim zmizelo z očí.

„Viděl jste?“ zašeptal bratr Jan Cadfaelovi do ucha, když kráčel vedle jeho soumara. „Viděl jste, jak volí táhli za tím chlapíkem,

tam kam chtěl, jenom aby se mu zalíbili? A taková těžká práce! Tohle bych chtěl umět!“

„Je to těžká práce pro člověka jako pro zvíře,“ řekl bratr Cadfael.

„Ale oni to dělali rádi! Chtěli jít za ním, dělat to, co on chce. Dokázali by oddaní žáci více, bratře? Nemyslíte, že taková práce musí člověka těšit?“

„Člověka i Boha to těší, když vidí své věrné, jak mu rádi slouží,“ řekl bratr Cadfael trpělivě a opatrně. „Ale tiše teď, sotva jsme dojeli. Ještě bude čas se tady porozhlédnout.“

Dostali se na malé travnaté prostranství se zeleninovými zahrádkami. Kamenný kostelík s malou věžičkou a ještě menším zvonem, který byl vidět uvnitř, svítil bělobou až do modra proti vši té zeleni. Z kapustového záhonu, který právě osázel za dřevěnou chalupou, vstal pomenší muž v hnědé kutně vykasané ke kolenům, se svalnatýma opálenýma nohama a s houštinou kudrnatých tmavohnědých vlasů a vousů skrývajících opálenou širokou tvář s poněkud udiveným výrazem ve velkých tmavomodrých očích. Spěšně se blížil a otíral si ruce do podolku. Zblízka byly jeho oči ještě modřejší, větší a udivenější, a vylekané jako oči srny.

„Dobrý den, otče Huwe,“ pozdravil Urien a přitáhl oštěže. „Přivedl jsem vám vzácné hosty z Anglie s důležitým nábožným posláním, a s požehnáním prince i biskupa.“

Když vjeli na prostranství, kněz tam byl sám, ale než Urien skončil své pozdravení, sběhly se bůhvíodkud tiché pozorné postavy a zvědavě se shlukly kolem svého faráře. Z roztěkaného pohledu otce Huwa se dalo vyčíst, že vylekaně počítá, kolik cizinců se vejde do jeho skromného příbytku, kam dá ty ostatní,

jak je všechny užíví ze své spíže a kde by nejlépe sehnal další jídlo. Ale neuvítat je nepřicházelo v úvahu. Hosté jsou svato-svatí, a nikdo se jich nesmí ani zeptat, jak dlouho hodlají zůstat, ani kdyby ho měli úplně zruinovat.

„Moje ubohá domácnost je vám celá k službám, ctihodní otcové, a já taky. Přicházíte rovnou z Aberu?“

„Z Aberu,“ potvrdil Urien, „od prince Owaina, k němuž se musím zase večer vrátit. Jsem jen ohlašovatel těchto benedik-tinských bratří, přicházejících za svatým posláním, a až vám vysvětlím, oč jde, nechám je ve vašich rukách.“ Představil je všechny jménem, prvního převora Roberta. „A nebojte se, že se s nimi nedomluvíte, až odejdu, protože tady bratr Cadfael pochází z Gwyneddu a mluví velšsky zrovna tak dobře jako vy.“

Huw se okamžitě přestal tvářit tak ustaraně a vylekaně, ale pro případ, že by měl nějaké pochybnosti, pozdravil ho Cadfael ve slíbeném jazyce, což zase k jeho potěše vyvolalo stejnou nedůvěru a nejistotu v šedých očích převora Roberta, obvykle tak sebejistých.

„Jste vítáni v našem chudém domě, který jste poctili návštěvou,“ řekl Huw, přelétl očima koně, muly a jejich náklad a pak bez váhání zavolal přes rameno několik jmen. V odpověď přiběhli vlasatý starší muž a opálený, asi desetiletý chlapec. „Ianto, pomoz dobrému bratrovi napojit zvířata a zaveď je do malé ohrady, aby se napásla, než vymyslíme, jak je ustájíme. Edwine, zaběhni k Marared, že máme hosty, a pomoz jí donést vodu a víno.“

Běželi vykonat jeho rozkazy a několik dalších, kteří se tu shromáždili, opálených bosých mužů, štíhlých tmavovlasých žen a polonahých dětí, se stáhlo do kruhu a polohlasně se radilo.

Pak ženy odběhly ke svým ohňům a pecím, aby odtud přinesly nějaké dobroty a aby se o Gwytherinu neřeklo, že je nepohostinný.

„Když je tak hezky a teplo,“ Huw se postavil stranou a pohybem je zval do malé zahrádky, „v sadě se vám asi bude sedět nejlépe. Mám tam lavice a stůl. Přes léto bydlím většinou venku. Jít dovnitř a zapálit oheň, na to je času dost, až se dny zkrátí a nastane chladno.“

Jeho obročí bylo maličké a žil dost nuzně, ale o ovocné stromy se staral dobře a byl to pilný zahradník, jak pozoroval s uznáním bratr Cadfael. A vzhledem k tomu, že byl zřejmě jako výjimka mezi keltskými kněžími svobodný, a přitom docela šťastný, udržoval svůj chudý domek a pozemek v pořádku a dokázal ze svých zásob nebo z majetku farníků vykouzlit i čisté dřevěné podnosy a dobrý chléb na ně, a prosté, ale docela pěkné rohy na pití trpkého červeného vína. Všechny hostitelské obřady prováděl se skromnou důstojností. Chlapec Edwin se vrátil s čipernou stařenkou, Huwovou sousedkou, která nesla jídlo a pití. A zatímco návštěvníci seděli na sluníčku, leckdo z gwytherinských sousedů si našel příležitost přijít i z větší dálky v té roztahané farnosti a pečlivě, ale nenápadně se na hosty podívat zpoza proutěného plotu. Taková návštěva je nepoctila každý den, ba ani každý rok. Každíčkový člen farnosti bude do večera vědět nejenom, že v Huwově domě jsou na návštěvě mniši ze Shrewsbury, ale také kolik jich je, jak vypadají, jaké mají pěkné koně a muly, a docela možná i to, proč přišli. Ale okukování a naslouchání se dělo naprosto nenápadně a zdvořile.

„A teď, protože mistr Urien se musí vrátit do Aberu,“ začal Huw, když se najedli a odpočinuli si, „bylo by dobře, kdyby mi

řekl, čím mohu sloužit bratřím ze Shrewsbury, aby věděl, že se domluvíme, než od nás odejde. A bude-li to v mých silách, vyhovím mu.“

Urien mu vyprávěl příběh, jak jej sám slyšel, a převor Robert jej pak opakoval ještě jednou podrobněji, takže se bratr Jan začal nudit a pozoroval proto kolemjdoucí, jak jdou podél plotu, jak bystře naslouchají a plaše, ale ostře pozorují. Jeho zvědavost a zájem byly očividnější než jejich. A že tu mají hezká děvčata! Zrovna tahle, jak jde kolem plotu, pěkně pomalu – ví, že se na ni dívá! – a ten dlouhý, těžký cop přes rameno, barvy leštěného dubu, hedvábně lesklý, dokonce se stříbřitými vlákny, jako jsou léta dubu...

„A biskup s vaší nabídkou souhlasil?“ zeptal se Huw po dlouhém tichu hlasem, který prozrazoval údiv a pochybnost.

„Biskup i princ souhlasili.“ Převora Roberta vyvedl z míry i náznak nesouhlasu. „Doufám, že nás znamení nemýlila? Žila tu svatá Winifred po svém vzkříšení a je tady pohřbená?“

Huw přisvědčil, ale tak nedůvěřivě a zdráhavě, že si Cadfael pomyslel, jestli vůbec ví, kde je pohřbená a v jakém stavu je její hrob po té dlouhé době, kdy si na ni naposled vzpomněl.

„Leží tady na hřbitově?“ Bílý kostelík zářil provokativně na slunci.

„Ne, tady ne.“ Teď byla slyšet jasně úleva, že se odhalení hrobu oddálí. „Tenhle kostel je příliš nový. Její hrob najdete na starém pohřebišti u dřevěné kaple na kopci, asi tak míli odsud. Tam se už dlouho nepohřbívá. Ano, znamení jistě přejí vašim plánům, a svatá leží opravdu tady v Gwytherinu. Ale...“

„Ale?“ zeptal se převor Robert s nevolí. „Biskup i princ nám dali požehnání a doporučili nás vaší přízni. Navíc jsme slyšeli,

a oni s tím souhlasili, že se tady o světici nikdo nestará a že se možná chce přestěhovat tam, kde bude více ctěna.“

„Nikdy jsem neslyšel,“ namítl Huw pokorně, „že by svatí stáli o čest sami pro sebe víc než o slávu Boží. Takže nevím, co si svatá Winifred sama přeje. Že jí chcete vy a váš klášter prokázat čest, to je jen správné. Ale... Naše svatá panna prožila svůj znovuvzkříšený život tady a nikde jinde. Zde zemřela podruhé a je zde pohřbena, a i když ji moji lidé třeba zanedbávali, protože chybovat je lidské, vždycky věděli, že je tady mezi nimi a že kdyby bylo potřeba, že se na ni mohou vždycky spolehnout. U velšské svaté to znamená mnoho. Princ a biskup – které oba velmi ctím – možná nechápou, jak bude mým ovečkám, když jejich nejsvětější panna bude vyzvednuta z hrobu a převezena do Anglie. Koruně a berli to může být jedno, svatá je svatá, ať její ostatky leží kdekoli. Ale já vám řeknu rovnou, že lidem v Gwytherinu se to líbit nebude!“

Bratr Cadfael, kterého nad touto domácíkou řečí popadlo velšské vlastenectví, si vzal na tomto místě od Uriena slovo a začal překládat s intonací barda.

Když byl v nejlepším, obrátil se od tváří, jež ho svým výrazem vyrušovaly, k jiné, která ho zarazila ještě víc. Dívka se světle dubovým nádechem ve vlasech procházela opět kolem plotu a byla tak okouzlena tím, co slyšela a jak to bylo řečeno, že na chvíli zapomněla jít dál a stála tu a hleděla, tvář jako jabloňový květ jí zářila a růžové rty se smály. A stejně okouzleně, jako hleděla na Cadfaela, díval se bratr Jan na ni. Cadfael to všechno viděl a jen na ně oba zíral. Ale dívka se najednou lekla, krásně se zarděla a prchla. Bratr Jan se za ní dlouho ohlížel.